

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
МІЖНАРОДНОГО
ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія:

Економіка і менеджмент

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 36

Одеса
2019

Серію засновано у 2010 р.

Засновник – Міжнародний гуманітарний університет
Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України

Включено до списку друкованих періодичних видань,
що входять до переліку наукових фахових видань України
Наказ Міністерства освіти і науки України № 455 від 15.04.2014 р.
Додаток № 5.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази
Index Copernicus

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet
Вченою радою Міжнародного гуманітарного університету
протокол № 5 від 27.03.2019 р.

Видавнича рада:

С. В. Ківалов, акад. АПН і НАПрН України, д-р юрид. наук, проф. – голова ради; **А. Ф. Крижановський**, член-кореспондент НАПрН України, д-р юрид. наук, проф. – заступник голови ради; **М. П. Коваленко**, д-р фіз.-мат. наук, проф.; **С. А. Андронаті**, акад. НАН України; **В. Д. Берназ**, член-кореспондент НАПрН України, д-р юрид. наук, проф.; **О. М. Головченко**, д-р екон. наук, проф.; **Д. А. Зайцев**, д-р техн. наук, проф.; **В. М. Запорожан**, д-р мед. наук, проф., акад. АМН України; **М. З. Згуровський**, акад. НАН України, д-р тех. наук, проф.; **В. А. Кухаренко**, д-р філол. наук, проф.; **І. В. Ступак**, д-р філол. наук, доц.; **Г. П. Пекліна**, д-р мед. наук, проф.; **О. В. Токарев**, Засл. діяч мистецтв України.

Головний редактор серії – д-р фіз.-мат. наук, проф. **М. П. Коваленко**
Відповідальний секретар серії – **О. М. Назарук**

Редакційна колегія серії «Економіка і менеджмент»:

Б. В. Буркинський, акад. НАН України, д-р екон. наук, проф.; **А. І. Бутенко**, д-р екон. наук, проф.; **В. С. Дога**, д-р екон. наук, проф.; **О. М. Головченко**, д-р екон. наук, проф.; **Д. В. Гнилицька**, д-р екон. наук, доц.; **В. І. Захарченко**, д-р екон. наук, проф.; **О. М. Котлубай**, д-р екон. наук, проф.; **Є. В. Лазарева**, д-р екон. наук; **П. Сауэр**, канд. екон. наук, проф.; **Р. Габдулін**, канд. екон. наук, член-кореспондент МАІН; **В. Ласло**, д-р екон. наук; **Б. А. Волков**, д-р екон. наук, проф.; **В. М. Осипов**, д-р екон. наук, проф.; **Д. М. Пармаклі**, д-р екон. наук, проф.; **Л. А. Бахчиванжи**, канд. екон. наук, доц.; **О. В. Сталінська**, д-р екон. наук, проф.

Повне або часткове передрукування матеріалів, виданих у збірнику
«Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету»,
допускається лише з письмового дозволу редакції.

При передрукуванні матеріалів посилання
на «Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету» обов'язкове.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 20001-9801 ПР від 25.06.2013 р.

Адреса редакції:
Міжнародний гуманітарний університет
вул. Фонтанська дорога 33, м. Одеса, 65009, Україна
Телефон: +38 (099) 967 84 71
Електронна пошта: editor@vestnik-econom.mgu.od.ua
Офіційний сайт: www.vestnik-econom.mgu.od.ua

© Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.
Серія: «Економіка і менеджмент», 2019
© Міжнародний гуманітарний університет, 2019
© Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень
НАН України, 2019

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

Шепель І.В.

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування,
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»*

Shepel Inesa

*State Higher Educational Institution
«Kherson State Agrarian University»*

ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО СТВОРЕННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕНЬ ВІДПОВІДНО ДО МСБО 37 «ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, УМОВНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ТА УМОВНІ АКТИВИ»

THE ORDER OF THE FORMATION OF ACCOUNTING POLICIES CONCERNING THE FORMATION OF PROVISIONS ACCORDING TO IAS 37 “PROVISIONS, CONTINGENT LIABILITIES AND CONTINGENT ASSETS”

Анотація. У статті розглянуто сутність понять «зобов'язання» та «забезпечення». Представлено вимоги до оцінювання забезпечень відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. З'ясовано методику обліку операцій формування забезпечень наступних витрат і платежів. Завданням обліку в роботі визначено використання наявних механізмів формування забезпечень та вибір найкращого варіанта створення таких резервів. Обґрунтовано необхідність нормативного закріплення принципу імперативності формування забезпечень виплат відпусток для всіх суб'єктів господарювання України незалежно від форм власності та галузевої приналежності (крім суб'єктів малого підприємництва), забезпечення гарантійних зобов'язань для великих підприємств – виробників технічно складних побутових товарів, які підлягають гарантійному ремонту (обслуговуванню).

Ключові слова: зобов'язання, непередбачені зобов'язання, забезпечення, наступні витрати й платежі, резерви зобов'язань.

Постановка проблеми. В сучасних умовах господарювання українські підприємства мають можливість складати фінансову звітність, спираючись на норми міжнародних стандартів. Однією зі статей фінансової звітності є забезпечення, які регламентуються МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи». Важливим

інструментом забезпечення стабільності діяльності промислових підприємств в умовах конкуренції є надійний захисний механізм нейтралізації комерційних ризиків, такий як процес резервування матеріальних та фінансових ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам методики, теоретичного та практичного обґрунтування питань формування, використання та контролю забезпечень присвятили дослідження вітчизняні вчені, зокрема Ф.Ф. Бутинець, Ю.А. Верига, Л.М. Кіндрацька, Я.Д. Крупка, Я.В. Мех, В.М. Пархоменко, М.О. Козлова, І.М. Вигівська, І.В. Орлов, В.С. Терещенко, Ю.С. Цал-Цалко.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас методики формування, використання та відображення резервів у бухгалтерському обліку за допомогою міжнародних стандартів обліку не мають достатнього обґрунтування, послабленою є увага до облікових резервів як інструмента стабілізації діяльності підприємства. Виникнення потреби в узагальненні результатів досліджень вчених задля визначення основних питань обліку та контролю забезпечень за міжнародними стандартами обліку, необхідність уточнення їх сутності в умовах нестабільного економічного середо-

вища визначають актуальність проведеного дослідження.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є розкриття теоретичних засад та обґрунтування окремих методичних аспектів формування резервів майбутніх витрат і платежів в обліково-контрольному забезпеченні як одного зі шляхів зниження ризиків діяльності підприємств в умовах кризи.

Виклад основного матеріалу. В сучасних умовах господарювання для забезпечення економічного зростання України великого значення набуває стабільна робота вітчизняних промислових підприємств. Одним зі способів захисту виробників від супроводжуючих підприємницьку діяльність ризиків та зміцнення їх фінансової стійкості є формування в бухгалтерському обліку забезпечень майбутніх витрат і платежів. Однак запозичення визначення забезпечень з міжнародних стандартів без урахування вітчизняних облікових традицій України перешкоджає

правильному розумінню практикуючими бухгалтерами їх економічної сутності. Нами узагальнено визначення поняття «забезпечення» («резерв») в нормативно-правовій базі України та інших країн (табл. 1).

Критерії визнання в обліку всіх забезпечень майбутніх витрат і платежів сформульовані в пункті 14 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку України П(С)БО 11 «Зобов'язання» [1]. Порівняємо їх з критеріями, наведеними в Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку МСБО 37 «Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи» [2] Згідно з П(С)БО 11 забезпечення створюється під час виникнення внаслідок минулих подій зобов'язання; коли погашення зобов'язання, ймовірно, приведе до зменшення ресурсів, що втілюють економічні вигоди; якщо оцінка зобов'язання може бути розрахунково визначена [3].

Згідно з МСБО 37 забезпечення слід визнавати тільки тоді, коли підприємство

Таблиця 1

Визначення поняття «забезпечення» («резерв») в нормативно-правовій базі України та інших країн

Країна	Рік затвердження	Чинність	Чим затверджене	Назва нормативно-правового документа	Визначення
Німеччина	1897	+		Торговий кодекс Німеччини (HGB)	Резерви є обов'язками організації, величина не може бути точно визначена.
Республіка Узбекистан	1998	+	Міністерство фінансів Республіки Узбекистан	Концептуальна основа для підготовки та надання фінансової звітності, зареєстрована МЮ	Резерви – це частина власного капіталу, яка може бути спрямована в майбутньому на певні витрати (пункт 38.4).
Великобританія	1998	+	Комітет з бухгалтерських стандартів	Стандарт 12 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи»	Забезпечення – це зобов'язання з невизначеними терміном або сумою, погашення якого спричинить вибуття економічних вигід.
Україна	2000	+	Міністерство фінансів України	П(С)БОУ 11 «Зобов'язання»	Забезпечення – зобов'язання з невизначеною сумою або часом погашення на дату балансу (пункт 4).
Республіка Білорусь	2005	+ (1 січня 2006 року)	Міністерство фінансів Республіки Білорусь	Інструкція з бухгалтерського обліку «Резерви, умовні зобов'язання та умовні активи», затверджена Постановою від 28 грудня 2005 року № 168	Резерв – зобов'язання, що має невизначеність щодо часу виконання або суми (розділ 1, пункт 5).
Австралія		+	Австралійський Комітет з бухгалтерських стандартів	Стандарт 137 «Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи»	Забезпечення – зобов'язання з невизначеною сумою або часом.

має поточне юридичне або конструктивне зобов'язання як результат минулої події; ймовірно, для погашення зобов'язання буде необхідно здійснити платіж; сума зобов'язання може бути достовірно визначена.

Порівнюючи формулювання критеріїв за П(С)БО 11 і МСБО 37, можемо відзначити, що, по-перше, український стандарт не уточнює те, для виконання якого зобов'язання формується забезпечення, по-друге, останньою умовою є розрахункова визначеність величини забезпечення за П(С)БО 11 і достовірна оцінка за МСБО, тобто вимога міжнародного стандарту є більш жорсткою відносно надійності оцінки величини створюваного резерву. Вважаємо необхідним внесення всіх вказаних уточнень щодо критеріїв визнання забезпечень майбутніх витрат і платежів в обліку в пункт 14 П(С)БО 11. Отже, насамперед у своїй обліковій політиці підприємство має зазначити, коли під зобов'язання слід створити забезпечення [4, с. 132].

Підприємство зобов'язане створювати забезпечення для відшкодування абсолютно будь-яких майбутніх витрат, за якими виконані всі «резервні» умови. МСБО 37 не дає конкретного переліку статей, але зазвичай підприємства повинні створювати забезпечення для відшкодування майбутніх операційних витрат. Обґрунтуємо необхідність формування забезпечень суб'єктами госпо-

дарювання. Вона чітко відображається в меті створення забезпечень та виконуваних ними функціях (рис. 1).

Виділення останніх двох видів зобов'язань, а саме передбачуваних та непередбачуваних, пов'язане з існуванням так званих умовних подій, які в МСБО 37 позначаються як «uncertain future events», а в П(С)БО 11 – «невизначені майбутні події, над якими підприємство не має повного контролю». Треба обов'язково зазначити, що умовні події можуть приводити до визнання в обліку не тільки зобов'язань, але й непередбачених активів, наприклад у незавершеному судовому розгляді підприємство виступає позивачем, а ймовірність благополучного розгляду справи приведе до надходження грошових коштів [5, с. 286]. На рис. 2 нами розглянуто порядок відображення в обліку умовних подій, наслідком яких є виникнення тільки зобов'язань, а не непередбачених активів. У МСБО 37 терміну «непередбачене зобов'язання» відповідає термін «contingent liability», що дослівно перекладається як «умовне (непередбачене, випадкове, можливе) зобов'язання». Умовні події – це події, щодо яких неможливо зі стовідсотковою впевненістю сказати, чи відбудуться вони в майбутньому. Порядок відображення в обліку та фінансовій звітності підприємства таких умовних подій залежить від ймовірності їх здійснення (рис. 2).

Рис. 1. Необхідність формування забезпечень майбутніх витрат і платежів суб'єктами господарювання

Прикладами юридичних зобов'язань є зобов'язання з виплати компенсацій під час звільнення, які згруповані в табл. 2.

Задля метою вирішення цієї проблеми нами були розглянуті МСБО 37 та П(С)БО 11. Слід зазначити, що в жодному зі вказаних документів не наводиться шкала оцінки ймовірності здійснення майбутньої умовної події. Спробу вирішити вказану проблему здійснили Л.В. Сотникова та В.С. Терещенко (табл. 3).

Крім того, для кожного зі ступенів ймовірності здійснення платежу нами були визна-

чені дії бухгалтера. Так, якщо ризик здійснення платежу є дуже високим (95–100%), то бухгалтеру обов'язково необхідно формувати забезпечення; якщо ризик високий (50–95%), – нарахування резерву має рекомендаційний характер; якщо ймовірність платежу є середньою (5–50%), – керівництво підприємства та головний бухгалтер самостійно приймають рішення про доцільність формування забезпечення; якщо орієнтована величина ризику є низькою (1–5%), то забезпечення майбутніх витрат і платежів

Рис. 2. Вплив наслідків умовних подій на фінансову звітність підприємства

формувати не треба, однак за балансом на рахунку 042 необхідно показувати виникнення у підприємства непередбаченого зобов'язання; якщо ймовірність платежу є меншою за 1%, то такі наслідки умовної події в системі бухгалтерського обліку не відображаються.

Зобов'язання, які точно передбачити та розрахунково оцінити неможливо, тобто ймовірність здійснення яких у майбутньому є низькою, в бухгалтерському балансі підприємства не відображаються, а обліковуються на позабалансовому субрахунку 042 «Непередбачені зобов'язання».

Забезпечення визнаються, якщо підприємство має наявний обов'язок (юридичний або обумовлений практикою), що виник у результаті минулої події; вплив економічних вигід, який буде потрібен для її погашення, є ймовірним, а також може бути отримана надійна оцінка суми такого зобов'язання [6, с. 386]. Перелік створюваних забезпечень майбутніх витрат під-

приємство наводить у наказі про облікову політику. Спеціально створена комісія або призначена керівником відповідальна особа приймає рішення щодо формування резерву та робить розрахунок його оцінки [7, с. 212].

Сума, визнана як забезпечення, повинна відображати найкращу розрахункову оцінку затрат, необхідних на кінець звітного періоду для погашення наявного зобов'язання. У документі про облікову політику необхідно зазначити, в якому порядку створюються забезпечення на виплату відпусток. Найкраща оцінка – це сума, яку підприємство обґрунтовано сплатило би для погашення зобов'язання або передало би його третій особі. Така оцінка визначається на підставі судження керівників підприємства з урахуванням попереднього досвіду подібних операцій; висновків незалежних експертів (юристів, екологів та інших спеціалістів); додаткових свідоцтв, які є наслідком подій після дати балансу. Також потрібно передбачити обов'язкову щорічну інвентаризацію

Таблиця 2

Види забезпечення на оплату праці та методика його розрахунку

Забезпечення на оплату відпусток		Методика розрахунку
Створюються на кожну звітну дату для оплати:	Не створюються	Суму відпусткового резерву визначають як добуток суми фактично нарахованої в поточному місяці зарплати та коефіцієнта, розрахованого як відношення річної планової суми на оплату відпусток до загального річного планового фонду оплати праці. $РВ = ЗП \times (Оплан : ФОПплан \times 100\%)$ де РВ – сума щорічних відрхувань на створення резерву відпусток, грн.; ЗП – сума фактично нарахованої зарплати за місяць з урахуванням ЄСВ (але без урахування відпусткових), грн.; Оплан – річна планова сума витрат на оплату відпусток, грн.; ФОПплан – загальний річний плановий фонд оплати праці, грн.
– основної щорічної відпустки; – додаткової щорічної відпустки за роботу зі шкідливими та важкими умовами праці; – додаткової щорічної відпустки за роботу, що має особливий характер; – інших додаткових відпусток, передбачених законодавством.	відносно відпусток, імовірність надання яких спрогнозувати, не можливо, а саме творчої відпустки, навчальних відпусток.	

Таблиця 3

Кількісна оцінка ймовірності вибуття активів підприємства внаслідок здійснення умовних подій

Ймовірність вибуття активів			Дії в обліку
ступінь	характеристика	кількісна оцінка	
Дуже високий	Про виникнення умовної події (подій) можна говорити з достатньою впевненістю	95–100%	Обов'язкове формування забезпечення майбутніх витрат і платежів.
Високий	Майбутня подія (події) швидше настане, ніж не настане	50–95%	Рекомендаційне формування забезпечення майбутніх витрат і платежів.
Середній	Ймовірність того, що майбутня подія (події) настане, вище за низьку, але нижче за високу	5–50%	Формування забезпечення майбутніх витрат і платежів за бажанням керівництва та бухгалтера.
Низький	Ймовірність того, що майбутня подія (події) настане, досить низька	1–5%	Відображення непередбаченого зобов'язання на позабалансовому рахунку.
Дуже низький	Малоймовірно, що подія настане	0–1%	Відсутність дій.

забезпечень на виплату відпусток станом на кінець звітнього року. Залишок забезпечення визначають розрахунковим шляхом з огляду на кількість днів невикористаної працівниками щорічної відпустки та середньоденної суми оплати праці цих працівників. За необхідності слід відкоригувати (зменшити або збільшити) нараховану суму резерву.

Для вирішення методичних проблем з обліку забезпечень майбутніх витрат і платежів, наявних через недосконалість чинної нормативно-правової бази України, на нашу думку, доцільно впровадити в дію окремий стандарт бухгалтерського обліку операцій формування та використання всіх елементів резервної системи суб'єктів господарювання.

Метод розрахунку суми місячних відрахувань на формування (поповнення) забезпечення виплат відпусток закріплений в декількох нормативно-правових документах України, зокрема Інструкції про застосування Плану рахунків, однак уніфікована форма цього розрахунку не наводиться в жодному документі. Ця форма була розро-

блена нами та пропонується для масового впровадження в практику (табл. 4).

Порядок розрахунку суми гарантійних забезпечень у МСБО 37 не визначено, тому методику розрахунку підприємство розробляє самостійно та прописує її в обліковій політиці. Щоб уникнути невизначеності під час розрахунку суми, яка повинна бути визнана як оціночне зобов'язання, використовують різні методи.

Найчастіше розмір гарантійного забезпечення встановлюють у відсотках до доходу від реалізації готової продукції (робіт). При цьому відсоток резервування обчислюють на підставі даних про фактичні гарантійні витрати, понесені в попередніх звітних періодах (табл. 5).

Оціночні зобов'язання за витратами, пов'язаними з гарантіями, визнаються в момент продажу продукції або надання послуг. Первісне визнання засноване на досвіді за попередні періоди. Первісна оцінка затрат, пов'язаних з гарантіями, переглядається щорічно [8, с. 504].

Таблиця 4

Розрахунок сум місячних відрахувань на формування (поповнення) резерву майбутніх витрат на виплату винагороди за підсумками роботи за рік

Місяць	Фактично нарахована заробітна плата працівникам за місяць, грн. $\Phi O П ф а к т_{міс}$	Річна планова сума на виплату винагороди за підсумками роботи за рік у наступному році, грн. $\Sigma В В П_{п л а н}_{рік}$	Плановий фонд оплати праці в наступному році, грн. $\overline{\Phi O П_{п л а н}_{рік}}$	Норматив відрахувань N (3) ÷ (4)	Сума місячних відрахувань до резерву, грн. $\Sigma В і д р_{міс}$ (2) × (5)
1	2	3	4	5	6
Січень		х	х		
...		х	х		
Разом за рік				X	

Таблиця 5

Розрахунок сум місячних відрахувань на формування (поповнення) забезпечення гарантійних зобов'язань

Місяць	Найменування продукції, на яку надається гарантія	Місячний обсяг реалізації продукції, на яку надається гарантія, грн. $O P_{міс}$	Витрати на проведення гарантійних ремонтів (гарантійних обслуговувань) за попередній рік, грн. $\Sigma В Г н о п е р_{рік}$	Обсяг реалізації продукції, на яку надається гарантія, за попередній рік, грн. $O P_{рік}$	Норматив відрахувань N (4) ÷ (5)	Сума місячних відрахувань до резерву, грн. $\Sigma В і д р_{міс}$ (3) × (6)
1	2	3	4	5	6	7
Січень			х	х		
...			х	х		
Разом за рік	х	х			X	

Для отримання найкращої оцінки забезпечень іноді застосовують статистичні методи. Забезпечення можна використовувати для відшкодування тільки тих витрат, під які воно сформоване, а на кожен дату балансу потрібно переглядати його залишок [9, с. 54]. Згідно з МСБО 37 реструктуризація – це програма, яку планують та контролюють керівники, яка суттєво змінює масштаби діяльності підприємства або способи ведення цієї діяльності. Прикладами подій, які можуть підпадати під визначення реструктуризації, є продаж або припинення будь якого напрямку діяльності; закриття підрозділів у будь-якій країні чи регіоні або перенесення господарської діяльності з однієї країни або регіону в інший; зміни структури управління, наприклад відмова від одного з рівнів управління; реорганізація, що чинить істотний вплив на характер та спрямованість діяльності підприємства (табл. 6).

Таблиця 6

Розрахунок сум місячних відрахувань на формування (поповнення) забезпечення наступних витрат на реструктуризацію

Місяць	Сума прямих витрат підприємства на виконання плану реструктуризації на наступний рік, грн. $PBP_{рік}$	Сума місячних відрахувань до резерву, грн. $\Sigma Vidp_{міс}$ $\frac{1}{12} \times (2)$
1	2	3
Січень	x	
...	x	
Разом за рік		

Забезпечення витрат на реструктуризацію визнається тоді, коли загальні критерії визнання забезпечення виконуються. Обтяжливий контракт – це договір, немінучі затрати на виконання обов’язків за яким перевищують очікувані від його виконання економічні вигоди. Під немінучими затратами за контрактом розуміють мінімальні чисті затрати в результаті відмови від контракту, що відповідають найменшому з двох значень: сумі затрат на його виконання або сумі всіх компенсацій і штрафів, що випливають з невиконання контракту (табл. 7).

Коли резерв прив’язаний до однієї статті або події, використовують метод оцінювання найбільш ймовірного результату.

Таблиця 7

Розрахунок сум місячних відрахувань на формування (поповнення) забезпечення наступних витрат на виконання зобов’язань щодо обтяжливих контрактів

Місяць	Сума збитків, яких зазнає підприємство від виконання зобов’язань за обтяжливим контрактом, грн. <i>ЗОК</i>	Сума місячних відрахувань до резерву, грн. $\Sigma Vidp_{міс}$ $\frac{1}{12} \times (2)$
1	2	3
Січень	x	
...	x	
Разом за рік		

Для отримання найкращої оцінки забезпечення потрібно враховувати всі ризики та невизначеності; дисконтувати очікувані витрати, якщо вплив вартості грошей у часі є істотним; враховувати очікувані майбутні події; враховувати суму компенсацій від третіх сторін. Якщо підприємство передбачає отримати відшкодування деякої частини або всіх оціночних зобов’язань, то витрата, що належить до оціночного зобов’язання, відображається у звіті про прибуток або збиток за вирахуванням суми відшкодування тільки в тому разі, коли факт отримання відшкодування не підлягає сумніву [10, с. 114]. В практичній діяльності не має можливості автоматичного формування забезпечень в обліку в стандартних версіях програмних продуктів, що дають змогу автоматизувати обліковий процес (програма «1С: Підприємство»). Запропоновані рекомендації з елімінації негативного впливу факторів, які знижують активність підприємств України під час формування забезпечень майбутніх витрат і платежів, систематизовані в табл. 8.

Розглядаючи структуру балансу, побудовану відповідно до вимог МСБО 1 «Надання фінансової звітності» (IAS 1 “Presentation of financial statements”), відзначаємо, що сам стандарт не містить типової форми, а лише наводить мінімальний перелік рядків, які

обов'язково повинні бути в балансі підприємства. Серед таких рядків є забезпечення. Як вже зазначалося, у МСБО забезпечення трактується як монетарний рахунок кредиторської заборгованості та відображаються у складі поточних або непоточних зобов'язань залежно від строків їх погашення (табл. 9).

Структуру балансу за МСФО 1 використовувати в Україні недоцільно, оскільки

нами доведена приналежність забезпечень до власних, а не позикових джерел фінансування господарської діяльності підприємства. Розглянемо структуру балансів щодо забезпечень у розрізі окремих країн Євразії (табл. 10). У світовій практиці існують три підходи до відображення забезпечень у структурі балансу: у складі довго- або короткострокових зобов'язань підприємства

Таблиця 8

Рекомендації з усунення впливу факторів, які деактивізують процеси резервування на підприємствах України

Ранг фактору	Назва фактору	Пропозиції з усунення гальмуючого ефекту фактору
1	Невизнання витрат на формування забезпечень як витрат у податковому обліку	Для підвищення активності суб'єктів господарювання у формуванні забезпечень запропоновано визнавати витрати на їх створення витратами в податковому обліку в Україні.
2	Відсутність у чинній нормативній базі України методів розрахунку сум відрахувань на формування більшості видів забезпечень	Застосування на практиці запропонованих методів розрахунку забезпечень наступних витрат на реструктуризацію, на виконання зобов'язань щодо обтяжливих контрактів, на ремонт власних основних засобів.
3	Збільшення трудомісткості облікових процедур	Використання бухгалтером запропонованих форм документів для розрахунку сум відрахувань до кожного з видів резервів допоможе бухгалтеру зекономити час на створенні забезпечень.
4	Відсутність принципу обов'язковості формування забезпечень, закріпленого в нормативно-правових актах України	Рекомендовано однозначно закріпити в нормативно-правовій базі України принцип обов'язковості формування таких різновидів забезпечень майбутніх витрат і платежів як забезпечення виплат відпусток та забезпечення гарантійних зобов'язань.
5	Недостатня інформованість керівництва та власників підприємств про доцільність формування забезпечень майбутніх витрат і платежів	Підвищення свідомості головних бухгалтерів, керівників та власників суб'єктів господарювання у справі захисту підприємств від ризику неплатоспроможності шляхом формування забезпечень майбутніх витрат і платежів.
6	Відсутність уніфікованих форм для розрахунку забезпечень і форм для відображення результатів їх інвентаризації	Впровадження в практику розроблених форм для розрахунку сум відрахувань до забезпечень виплат відпусток, гарантійних зобов'язань, наступних витрат на реструктуризацію, наступних витрат на виконання зобов'язань.
7	Інші фактори (відсутність можливості автоматичного формування забезпечень в обліку в стандартних версіях програмних продуктів, що дають змогу автоматизувати обліковий процес)	Запропоновані рекомендації з автоматизації облікових процедур з формування забезпечень майбутніх витрат і платежів на прикладі забезпечення виплат відпусток в середовищі програмного продукту «1С: Підприємство». Головними перевагами автоматизації є зниження трудомісткості роботи бухгалтера та ризику виникнення помилки в обліковому процесі.

Таблиця 9

Орієнтована структура пасиву балансу за МСБО 1

Пасив	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Власний капітал власників материнської компанії (Owners' Equity)		
...		
II. Непоточні зобов'язання (Long-term Liabilities)		
...		
Довгострокові забезпечення		
III. Поточні зобов'язання (Current Liabilities)		
...		
Короткострокові забезпечення		
Усього власного капіталу та зобов'язань		

Відображення забезпечень майбутніх витрат у структурі балансів країн Євразії

Країна	Відображення забезпечень в балансі		
	у складі власного капіталу	у складі довго- або короткострокових зобов'язань	в окремому розділі
Великобританія			+
Фінляндія		+	
Австрія			+
Данія	+		
Нідерланди			+
Португалія			+
Швеція		+	
Туреччина		+	
Німеччина			+
Франція	+		
Португалія	+		
Російська Федерація		+	
Республіка Білорусь			+
Республіка Казахстан		+	
Республіка Узбекистан	+		
Україна			+
Всього	4	5	7
У % до загальної кількості	25,00	31,25	43,75

(31,25% обстежених країн Євразії), в розділі «Власний капітал» одночасно з акціонерним капіталом (25% країн) або в окремому розділі балансу (43,75% обстежених країн Євразії). В останньому випадку забезпечення займають проміжну позицію між власними та позиковими джерелами, однак вважаються ближчими до позикових, оскільки забезпечення розглядаються як борги організації.

Висновки і пропозиції. Згідно з МСБО 37 створення забезпечень під майбутні затрати є обов'язковим для підприємств, що застосовують МСФЗ. У своїй обліковій політиці підприємство має закріпити перелік створюваних ним забезпечень та визначити порядок їх оцінювання. За деякими видами забезпечень МСБО 37 пропонує декілька варіантів оцінки, за іншими підприємству доведеться встановлювати їх самостійно. Якщо виплати за попередні роки будуть нараховуватися за рахунок витрат поточного періоду (тобто без створення забезпечень), відбудеться переключення фінансового результату, а також можливим є зниження податку на прибуток.

Детально дослідивши положення, які містяться у МСБО 37 та П(С)БО 11, ми встановили, що існує ціла низка відмінних ознак, а

саме в термінологічному словнику, класифікації зобов'язань, їх оцінці у відображеній інформації про зобов'язання у фінансовій звітності. Таким чином, можна зробити висновок, що питання уніфікації П(С)БО 11 до МСБО 37 вимагає суттєвих доопрацювання.

Література:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: Наказ Міністерства фінансів України від 31 січня 2000 року № 20. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00> (дата звернення: 04.03.2019).
2. Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи: Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37 від 1 січня 2012 року. URL: http://minfin.gov.ua/document/92448/MSBO_37.pdf (дата звернення: 04.03.2019).
3. Терещенко В.С. Забезпечення майбутніх витрат і платежів: критерії визнання і механізми формування в обліку. URL: <http://intkonf.org/tereschenko-vs-zabezpechennya-maybutnih-vitrat-i-platezhiv-kriteriyi-viznannya-i-mehanizmi-formuvannya-v-obliku> (дата звернення: 04.03.2019).
4. Михайлишин Н.П. Сутність зобов'язань та їх класифікація: економічний та правовий аспекти. *Економіка: реалії часу*. 2012. № 2 (3). С. 130–135. URL: <http://www.economics.opu.ua/n3.html> (дата звернення: 04.03.2019).
5. Омецінська І.В. Сутність забезпечень, порядок їх визнання та оцінки. *Економічний аналіз*. 2010. Вип. 6. С. 285–288.

6. Петренко Н.І., Пархомчук О.О. Удосконалення обліку резервів майбутніх витрат і платежів. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2011. Вип. 2 (20). С. 385–396.
7. Затока Т.І. Розкриття інформації про способи забезпечення виконання зобов'язань у звітності: напрями удосконалення. *Міжнародний збірник наукових праць*. 2011. Вип. 2 (20). С. 212–220.
8. Хомик П.М., Кулик М.А. Порівняльний аналіз обліку заборгованості підприємства за П(С)БО та МСФЗ. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2012. Вип. 3 (24). С. 503–510.
9. Замула І.В., Козлова М.О. Резерви майбутніх витрат на охорону навколишнього середовища: бухгалтерська інтерпретація. *Вісник ЖДТУ*. 2011. № 3 (57). С. 51–55.
10. Сотникова Л.В. Бухгалтерский и налоговый учет резервов. Москва : Налоговый вестник, 2005. 272 с.

Аннотация. В статье рассмотрена сущность понятий «обязательство» и «обеспечение». Представлены требования к оцениванию обеспечений в соответствии с

международными стандартами бухгалтерского учета. Выяснена методика учета операций формирования обеспечений дальнейших расходов и платежей. Заданием учета в работе определено использование существующих механизмов формирования обеспечений и выбор лучшего варианта создания таких резервов. Обоснована необходимость нормативного закрепления принципа императивности формирования обеспечения выплат отпусков для всех субъектов хозяйствования Украины независимо от форм собственности и отраслевой принадлежности (кроме субъектов малого предпринимательства), обеспечения гарантийных обязательств для крупных предприятий – производителей технически сложных бытовых товаров, подлежащих гарантийному ремонту (обслуживанию).

Ключевые слова: обязательства, непредусмотренные обязательства, обеспечение, будущие расходы и платежи, резервы обязательств.

Summary. The description of the concepts of liability and security is considered. Requirements for evaluation of provisions in accordance with international accounting standards are submitted. The method of accounting transactions forming provisions for future expenses and payments is clarified. The task of accounting for this area of work is the use of existing mechanisms for the formation of provisions and choice of the best option to create such reserves. The need to accumulate resources to cover future expenses that are caused by the events of the present time, motivate the companies to create reserves in the form of provisions. Accounting of provisions is regulated by many accounting standards, as well as the Tax Code of Ukraine but needs further improvement in terms of determining the nature of provisions, methodological principles of creating and using. According to Methodical recommendations on accounting policy, there should be given a list of created provisions of future expenses and payments in accounting policy. Besides this list, there was suggested in the order about accounting policy, to describe in more detail the methods of evaluation of provisions, which creates enterprise in order to justify the value of recognized costs in the accounting. On the request of the State Fiscal Service, the expenses formation for the calculation of the financial results for corporate profit tax can only be processed on the basis of properly issued primary documents. Given the lack of legislatively established forms for provisions accounting, their creation should be formalized by primary documents, developed and approved by order of the company taking into account all the mandatory details. The carried out research and critical review of the scientific works of authors and current legislation stipulates the need for companies to use separate accounting sub-division of their long-term and ongoing support, which will enable to group high quality information for forming of financial reporting, including and using information systems. In order to generalize the information about the flow of costs, which are reserved to provide future expenses for repairing own main means by the decision of an enterprise, it is proposed to open sub-accounts 479 “Provision of future costs for repairing own main means” to synthetic account 47 “Provision of future expenses and payments”.

Keywords: liabilities, contingent liabilities, provisions, following costs and payments, liability reserves.

ЗМІСТ

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Левчинський Д.Л., Щеглова О.Ю., Судакова О.І.
**МЕТОДОЛОГІЧНІ ПОЛОЖЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
РЕСУРСАМИ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА..... 4**

Комчатних О.В.
**ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
У СФЕРІ ТРАНСПОРТНОЇ ЛОГІСТИКИ.....13**

Крутько М.А.
**ОБҐРУНТУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ
В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ НА ПРИКЛАДІ СОК..... 21**

Навольська Н.В., Блащак Б.Я.
**ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ОЦІНКА РІВНЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ
ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ.....28**

Соколюк С.Ю.
**ІНСТИТУЦІЙНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ
ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ..... 36**

Чупрін Є.С.
**ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ..... 43**

Зеліско Н.Б.
**ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО
РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ОБСЛУГОВУЮЧОЇ К
ООПЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ..... 51**

**СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО
І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ**

Конохов С.В.
**МЕТОДОЛОГІЧНІ ВИТОКИ ПРОДОВОЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
У СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ГЛОБАЛЬНИХ СУСПІЛЬНИХ БЛАГ.....58**

**ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ
НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ**

Сідак В.С., Москов В.А.
**ТЕХНОЛОГІЇ БЛОКЧЕЙН В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ
ЯК МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ..... 65**

Бутенко В.В., Мамуненко М.С.
**МЕХАНІЗМ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ КОНЦЕСІЙНИХ
ВІДНОСИН: ВІТЧИЗНЯНІ РЕАЛІЇ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ПРОБЛЕМ.....70**

Кузьмін В.М.
**ФОРМУВАННЯ ЦІНИ ДЛЯ ПОБУТОВИХ СПОЖИВАЧІВ
НА РИНКУ ПРИРОДНОГО ГАЗУ УКРАЇНИ.....77**

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ
ТА АУДИТ

<i>Височан О.С., Сенів Х.А.</i> ФУНКЦІОНАЛ ПІДСИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....	169
<i>Коба О.В., Ярова А.В.</i> АНАЛІЗ ФОНДУ ОПЛАТИ ПРАЦІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	176
<i>Шендригоренко М.Т.</i> ВИРОБНИЧІ ЗАПАСИ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ ТА ПРОПОЗИЦІЇ З ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ.....	182
<i>Шепель І.В.</i> ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО СТВОРЕННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕНЬ ВІДПОВІДНО ДО МСБО 37 «ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, УМОВНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ТА УМОВНІ АКТИВИ».....	188

МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ, МОДЕЛІ
ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ

<i>Харченко Ю.А.</i> МОДЕЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	199

До авторів і читачів журналу
«Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету».
Серія: Економіка і менеджмент».

Шановні колеги!

Редакційна колегія вводить в журналі нову рубрику – «Короткі повідомлення».

Цей розділ можна було б назвати «У світі економічної науки». У «Повідомленнях» передбачається розміщувати матеріали, в яких порушуються питання, які ще не знайшли свого рішення, не «дозріли» до повноцінної публікації з певними науковими результатами, але в яких звертається увага на значення, перспективність (або відсутність таких) тих чи інших напрямків досліджень, досягнень різних наукових шкіл. У «Повідомленнях» можуть обговорюватися зміст вузівських підручників та окремих економічних дисциплін, рецензуватися нові вітчизняні та зарубіжні книги, висловлюватись думки про публікації в журналах з економіки, – зрозуміло, залишаючись на позиціях науковості та професійної етики. Нам представляються особливо цінними матеріали, що стосуватимуться досліджень «свіжих» Нобелівських лауреатів з економіки.

Обсяг короткого повідомлення – до 3 сторінок включно.

Запрошуємо до співпраці!

Збірник наукових праць

НАУКОВИЙ ВІСНИК
МІЖНАРОДНОГО
ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Серія:

Економіка і менеджмент

Випуск 36

Коректура • *В.І. Бабич*

Комп'ютерна верстка • *В.О. Удовиченко*

Формат 60x84/8. Гарнітура Times New Roman.
Папір офсет. Цифровий друк. Ум. друк. арк. 24,65.
Підписано до друку 29.03.2019 р. Замов. № 0519/106. Наклад 100 прим.

Надруковано: Видавничий дім «Гельветика»
E-mail: mailbox@helvetica.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6424 від 04.10.2018 р.